

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ

Κλασική & Ελληνιστική Τέχνη

Ο “Δισκοβόλος”
(450 π.Χ. περίπου),
ρωμαϊκό αντίγραφο από
πρωτότυπο χάλκινο έργο
του Μύρωνα, μάρμαρο,
από τη Ρώμη (Εσκουλίνο)

Εθνικό Μουσείο Ρώμη

Η ΚΛΑΣΙΚΗ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

- **ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ**
- **Κλασικά χρόνια**
(500-323 π. Χ.)
-
- **Ελληνιστικοί χρό-
νοι** (323-146 π.Χ.)

Κλασικός = ο έχων διαχρονική, αξεπέραστη αξία, χαρακτηριστικά του το μέτρο, η αρμονία, το κάλλος

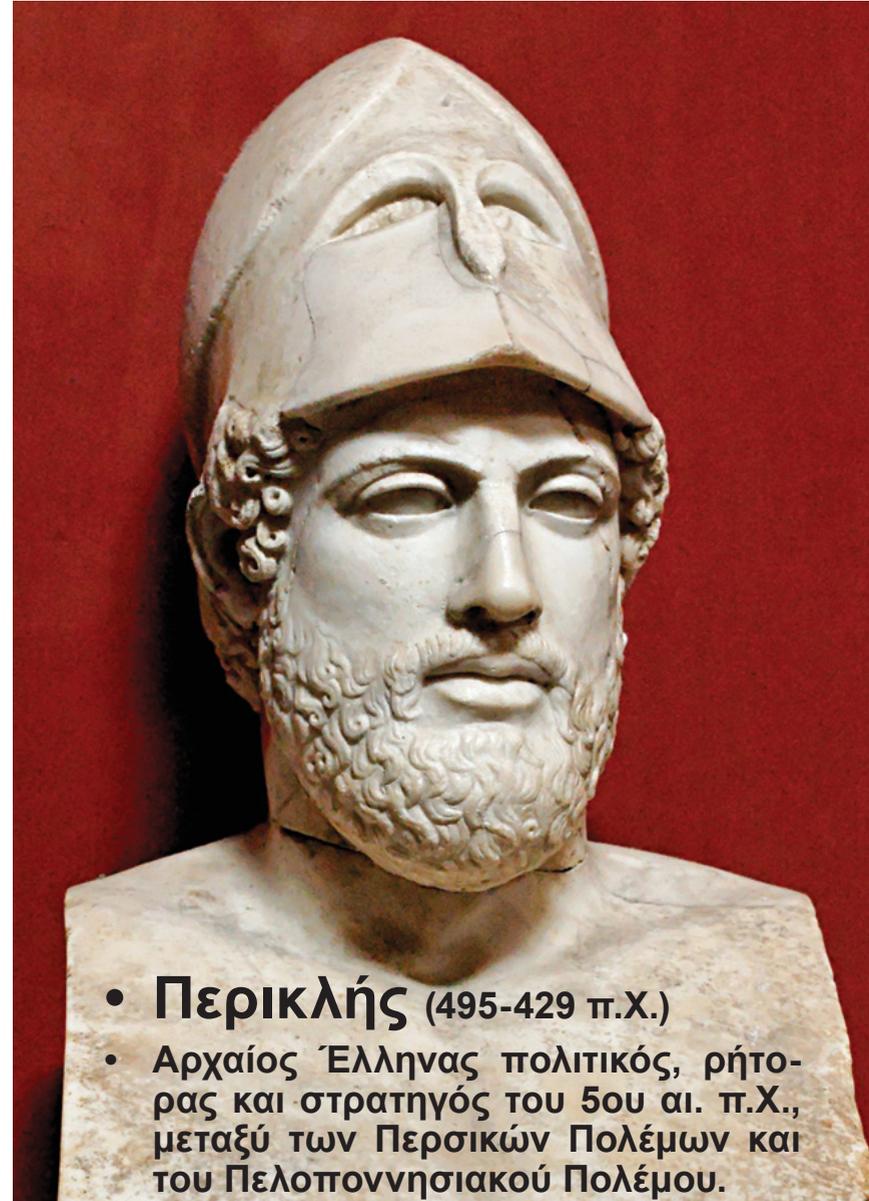
Η ΚΛΑΣΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

- Οικονομική, πολιτική και πολιτιστική ανάπτυξη **Αθήνας**
- 5ος π.Χ. **Νίκη** συμμάχων κατά των Περσών → **απελευθέρωση Ιωνίας.**
- Επικράτηση της Αθήνας ως μόνης θαλασσοκράτειρας → **υπερηφάνεια**
- **Οι πόλεις του Αιγαίου είχαν συνασπιστεί με την Αθήνα.**
- 454 π.Χ., το συμμαχικό ταμείο μεταφέρθηκε από τη Δήλο στην Αθήνα, η οποία διαχειριζόταν πλέον **τεράστια οικονομικά ποσά.**
- Οικονομική ανάπτυξη Αθηνών → **ανοικοδόμηση** ιερών και δημόσιων κτιρίων μοναδικής τέχνης → υπερηφάνεια και θέλησή για δόξα, μνημειακή τέχνη.

Η ΚΛΑΣΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

- Η Αθήνα έφθασε στο απόγειο της δύναμης και της δόξας της.
- Η εποχή των τραγικών ποιητών, του Αισχύλου, του Σοφοκλή και του Ευριπίδη, των πρώτων ιστορικών συγγραφέων, του Ηρόδοτου και του Θουκυδίδη, του φιλόσοφου Σωκράτη και πολλών άλλων.
- Γύρω από τον **Περικλή** συγκεντρώθηκε ένα επιτελείο από μαθηματικούς, αστρονόμους, αλλά και τους πιο σπουδαίους δημιουργούς στο χώρο της αρχιτεκτονικής, της γλυπτικής και της ζωγραφικής, με αποτέλεσμα την ανάδειξη της Αθήνας σε πνευματικό κέντρο των γραμμάτων και των τεχνών.

- **Περικλής** (495-429 π.Χ.)
- Αρχαίος Έλληνας πολιτικός, ρήτορας και στρατηγός του 5ου αι. π.Χ., μεταξύ των Περσικών Πολέμων και του Πελοποννησιακού Πολέμου.

Η ΚΛΑΣΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

- Στην Αττική ανοικοδομούνται κτίσματα, όπως ναοί, δημόσια κτίρια, η **Ακρόπολη**. (Π.χ. *“Στρατηγείον”, Νομισματοκοπείο, Ωδείο Περικλέους, Ναός Ηφαίστου (“Θησείον”), η Χαλκοθήκη, η Στοά του Ελευθερίου Διός*)
- Πολλά από τα οικοδομήματα δημιουργήθηκαν συγχρόνως στο διάστημα από το 450 έως το 431 π.Χ., δηλ. **μέχρι την έναρξη του Πελοποννησιακού Πολέμου**.
- “Χωροταξικό” σχέδιο προηγήθηκε της ανάπτυξης της πόλης, που κορυφώθηκε με τα κτίσματα του βράχου της Ακρόπολης.

Ναός Ηφαίστου

Η ΚΛΑΣΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

- Στη γλυπτική η οριστική ρήξη με ό,τι είχε σχέση με το άκαμπτο και το στατικό έγινε γύρω στο 480 π.Χ., με το έργο ο “**Παις του Κριτίου**”, το οποίο αποδίδεται στο γλύπτη Κριτίο. **Πρόκειται για το πρωιμότερο έργο γλυπτικής στο οποίο εμφανίζεται το ενδιαφέρον για τη φυσική στάση του ανθρώπινου σώματος.**
- Η φυσική στάση των ανθρώπων δεν είναι εκείνη των κούρων ή των αιγυπτιακών μακρινών τους προτύπων. Οι άνθρωποι συνήθως μετακινούν το βάρος του σώματός τους από τον κεντρικό άξονα στο ένα πόδι.
- Ύψος των γλουτών.
- Ο ώμος που αντιστοιχεί στο σταθερό πόδι κατεβαίνει, ενώ γέρνει λίγο και το κεφάλι.
- Στο σταθερό πόδι αντιστοιχεί, χιαστί, το χαλαρό χέρι, στο δε λυγισμένο πόδι αντιστοιχεί το σταθερό χέρι. Οι ιστορικοί της τέχνης ονομάζουν τη στάση αυτή που παρατηρείται στη γλυπτική **“χιασμό” ή “contrapposto”**.

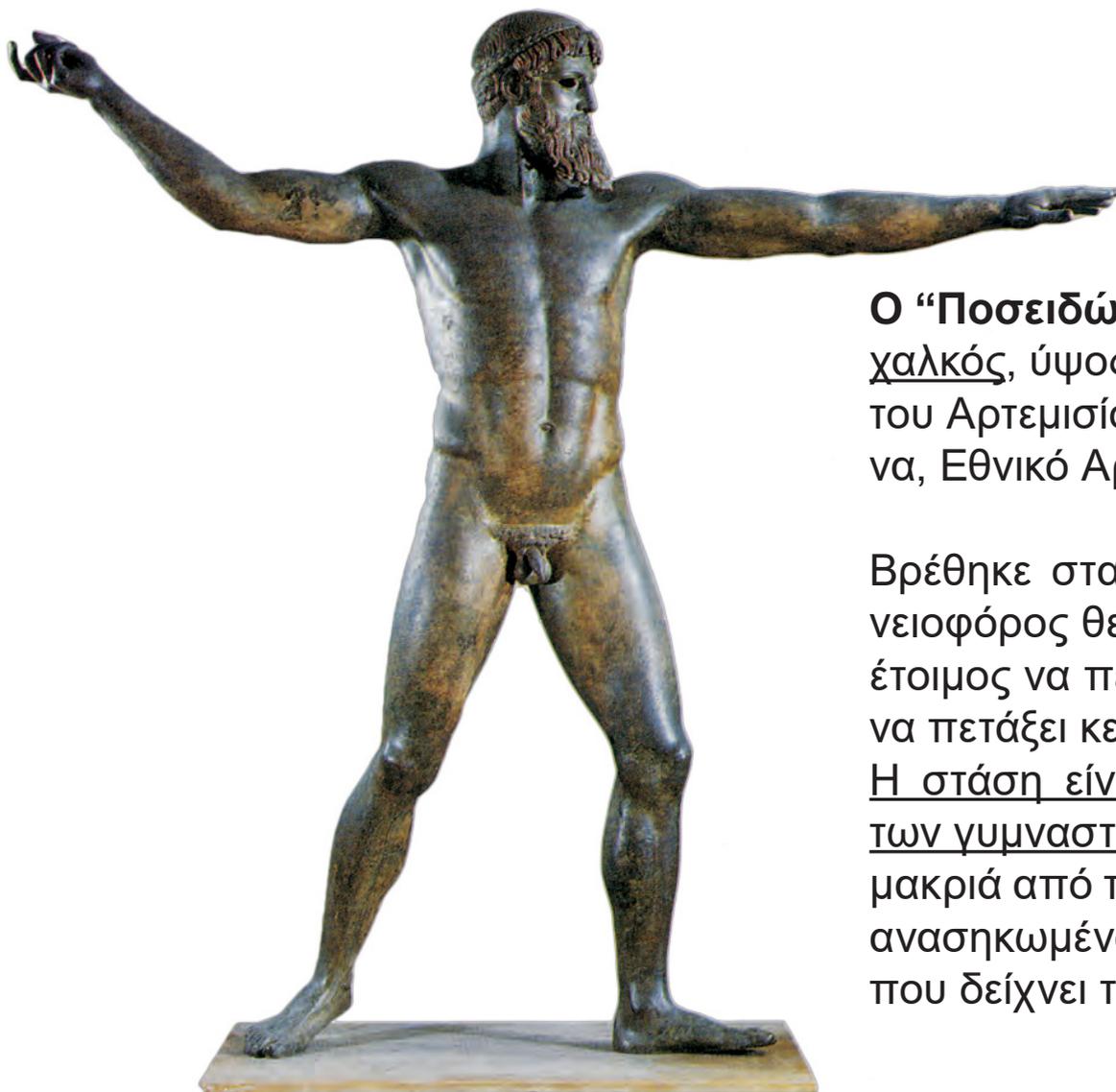
Ο “Παις του Κριτίου” (490-480 π.Χ.),

Η ΚΛΑΣΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

- Από τα γλυπτά της εποχής, εκ των οποίων τα περισσότερα ήταν “χαλκά” (μπρούντζινα, δηλαδή κράμα χαλκού με κασσίτερο), τα πρωτότυπα που σώζονται είναι λίγα. Αυτά που σώθηκαν είναι ρωμαϊκά αντίγραφα, τα οποία λαξεύονταν από Έλληνες και Ρωμαίους τεχνίτες σε φθηνότερο υλικό, το μάρμαρο, για να κοσμήσουν τις επαύλεις πλούσιων Ρωμαίων πολιτών. Ωστόσο, πολλές φορές η ποιότητά τους ήταν κατώτερη των πρωτοτύπων. Άλλοτε πάλι οι αντιγραφείς αυθαιρετούσαν, αντιστρέφοντας τις μορφές ή προσθέτοντας έναν κορμό δέντρου στα πόδια των μορφών, για λόγους στήριξης. Όσο κι αν αλλάζει όμως η εικόνα από το χαμένο πρωτότυπο, τα **αντίγραφα αυτά δεν παύουν να είναι πολύτιμα**, γιατί χωρίς αυτά δε θα είχαμε πλήρη εικόνα της εξέλιξης της ελληνικής τέχνης.

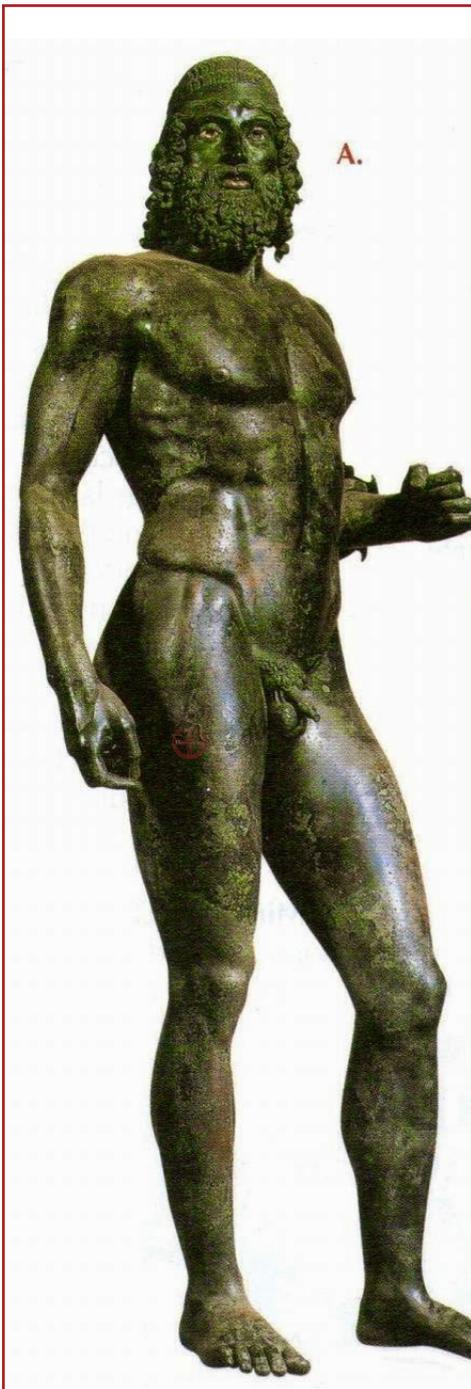
Αντίγραφο του συμπλέγματος της Ειρήνης και του Πλούτου του Κηφισοδότου. Μόναχο

Ο “**Ποσειδών του Αρτεμισίου**” (460-450 π.Χ.), χαλκός, ύψος 2,09 μ., από τη θαλάσσια περιοχή του Αρτεμισίου (βόρειο άκρο της Εύβοιας), Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο.

Βρέθηκε στα συντρίμια ενός ναυαγίου. Ο γενειοφόρος θεός μπορεί να είναι ο **Ποσειδώνας**, έτοιμος να πετάξει την τρίαινα, ή ο **Δίας** έτοιμος να πετάξει κεραυνό.

Η στάση είναι “δανεισμένη” από τα αθλήματα των γυμναστηρίων: τα χέρια πλήρως τεντωμένα μακριά από τον κορμό, ενώ το δεξί πόδι, ελαφρά ανασηκωμένο, δεν πατά στο έδαφος, γεγονός που δείχνει την εξαιρετική τεχνική της χύτευσης.

Ο “Πολεμιστής του Ριάτσε” (460-450 π.Χ.), χαλκός, ύψος 2,06 μ., από τη θαλάσσια περιοχή της Καλαβρίας απέναντι από το ακρωτήριο Riace, Εθνικό Μουσείο Ρηγίου Καλαβρίας.

Πρόκειται για το ένα από τα δύο αγάλματα που εικάζεται ότι ανήκαν σε ένα σύνταγμα δεκαέξι χάλκινων αγαλμάτων, έργο του Φειδία, με προορισμό τους **Δελφούς**, προκειμένου οι Αθηναίοι να ευχαριστήσουν τους θεούς μετά τη μάχη του **Μαραθώνα**. Τα γλυπτά εκλάπησαν, και κατά τη διάρκεια της μεταφοράς τους στην Ιταλία το πλοίο βυθίστηκε. Το άγαλμα απεικονίζει ώριμο άνδρα πολεμιστή, με σφριγηλό και εύρωστο σώμα, στη γνωστή στάση του χιασμού, τα δόντια είναι από ασήμι, ενώ τα μάτια ήταν ένθετα. Το άγαλμα χυτεύτηκε με την **τεχνική του χαμένου κεριού**. Αυτή η τεχνική χύτευσης επιτρέπει να δημιουργηθεί ένα λεπτό στρώμα μπρούντζου, ώστε ο κορμός του αγάλματος να μην είναι από συμπαγές μέταλλο και έτσι αυτό να γίνεται **ελαφρύτερο**.

Ο “Παις του Κριτίου” (490-480 π.Χ.), μάρμαρο, ύψος 0,86 μ., Ακρόπολη, Αθήνα, Μουσείο Ακρόπολης.

Έργο ορόσημο στην ιστορία της γλυπτικής, αφού **είναι το πρώτο στο οποίο το σώμα δεν αποδίδεται πια στατικά**. Εμφανίζεται φυσικό, σαν να ζει και να υπάρχει. Το χαμόγελο εξακολουθεί να σχηματίζει το τόξο του “**αρχαϊκού μειδιάματος**”. Τα μαλλιά, καλοχτενισμένα, πλέκονται γύρω από το κεφάλι. Τα μάτια (σήμερα κενά) προφανώς συμπληρώνονταν με ένθετο υλικό.

Ο “**Δισκοβόλος**” (450 π.Χ. περίπου), ρωμαϊκό αντίγραφο από πρωτότυπο χάλκινο έργο του Μύρωνα, μάρμαρο, ύψος 1,55 μ., από τη Ρώμη (Εσκουλίνο), Εθνικό Μουσείο Ρώμης.

Ο αθλητής βρίσκεται στην υπέρτατη στιγμή της έντασης. Το χέρι που κρατά το δίσκο είναι στο ύψιστο σημείο ενός νοητού τόξου, πριν ακόμη αρχίσει να έρχεται προς τα κάτω. Είμαστε μπροστά στο “**πάγωμα**” της κίνησης. Η απόδοση κάθε μέρους είναι αποτέλεσμα **μεγάλης ανατομικής σπουδής του σώματος**. Παρ’ όλη την ένταση της κίνησης, το **πρόσωπο είναι ήρεμο**, με μια έκφραση περίσκεψης. Ο αθλητής δεν “ποζάρει”, είναι συγκεντρωμένος στην κίνηση του χεριού του. Ο κορμός του δέντρου στα πόδια είναι πρόσθετο στοιχείο, προκειμένου να δυναμώσουν τα πιο αδύνατα σημεία του αγάλματος στο μαρμάρινο αντίγραφο.

Δεν γνωρίζουμε πού ήταν στημένο το πρωτότυπο άγαλμα του Δισκοβόλου, μπορούμε όμως να υποθέσουμε ότι ήταν αφιέρωμα κάποιου αθλητή σε ένα μεγάλο ιερό.

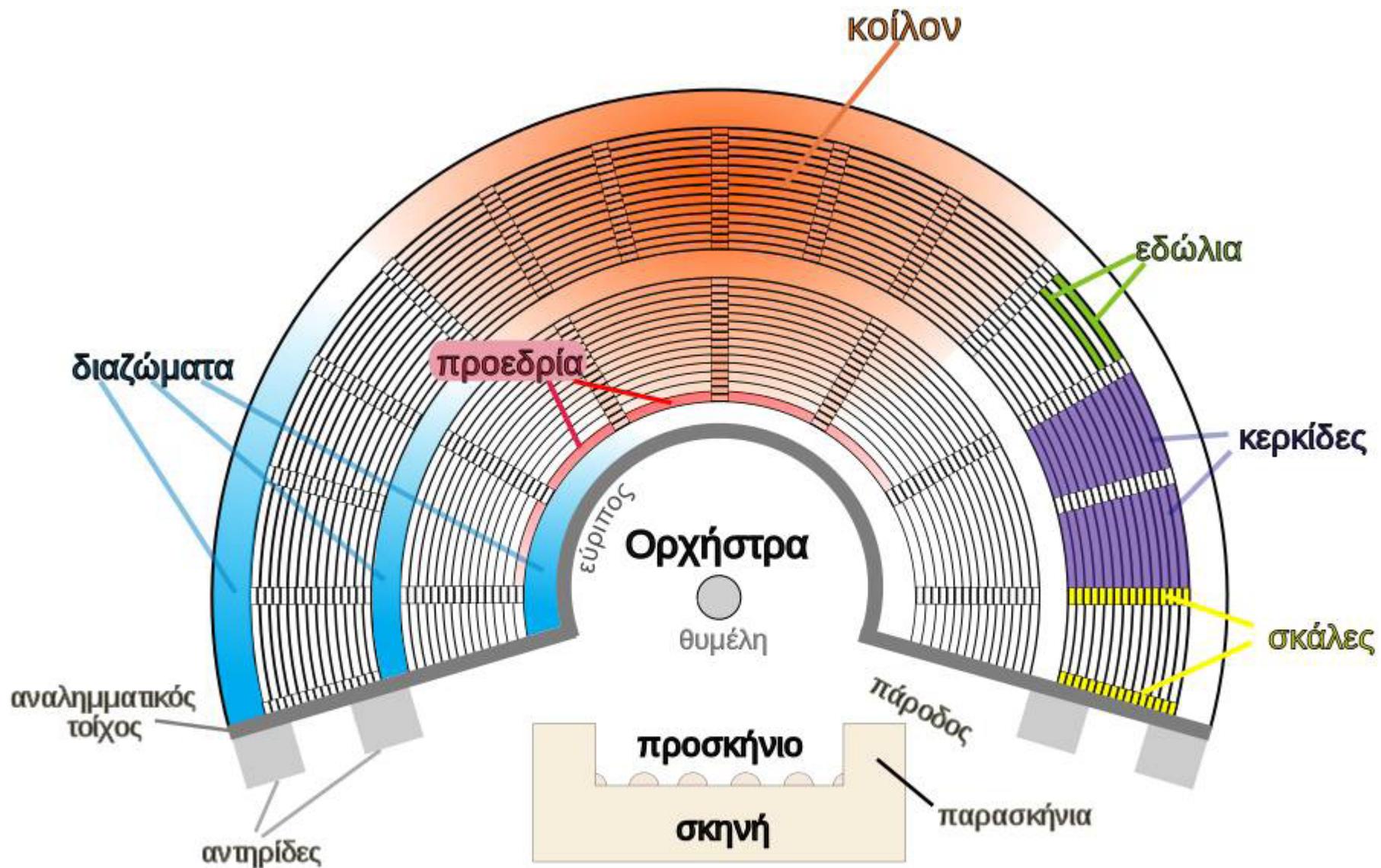
Ο “**Δορυφόρος**” (440 π.Χ. περίπου), ρωμαϊκό αντίγραφο, έργο του Πολύκλειτου, μάρμαρο, ύψος 2,12 μ., από την Πομπηία, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο Νάπολης.

Το πρωτότυπο έργο ήταν **χάλκινο**. Τα αντίγραφα του σε μάρμαρο είναι πολλά. Ήταν τόσο γνωστό στην αρχαία Ρώμη, που πολλές φορές δεν έφερε επιγραφή. Το έργο είχε ονομάσει ο ίδιος ο Πολύκλειτος “**Κανόνα**”, **υπόδειγμα συμμετρίας και αναλογιών**, πάνω στο οποίο είχε γράψει ομώνυμη πραγματεία για την τέλεια αρμονία των μερών του σώματος. Ο αθλητής στηρίζεται στο δεξί πόδι, ενώ αντίθετα το αριστερό χέρι, λυγισμένο, κρατούσε προφανώς το δόρυ. Το αριστερό πόδι είναι σε ανάπαυση, με τα δάχτυλα να αγγίζουν μόλις το έδαφος. Το δεξί χέρι, επίσης σε ανάπαυση, πέφτει προς τα κάτω.

Θέατρο της Επιδαύρου (4ος αιώνας π.Χ.).

Από τα καλύτερα διατηρημένα αλλά και από τα ωραιότερα θέατρα που έχουν σωθεί από την αρχαία Ελλάδα. Το θέατρο της Επιδαύρου, απόλυτα συνυφασμένο με το ελληνικό πνεύμα, είναι εξ ολοκλήρου ελληνική δημιουργία, αρχιτεκτονικό έργο, κατά τον Πausανία, του **Πολύκλειτου του Νεότερου**. Λειτουργικό ακόμα και σήμερα, με απόλυτη συμμετρία και ιδανικές αναλογίες, εκπλήσσει με την πλήρη ένταξή του στο τοπίο και τη θαυμαστή ακουστική του που υποβάλλουν το θεατή.

ΑΡΧΑΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ